

Інформаційні матеріали до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України

Боротьба українського народу за незалежність тривала багато століть. Національна пам'ять українців зберігає спомини про подвиги та жертвність наших пращурів на цьому важкому, политому українською кров'ю шляху, що лише наприкінці ХХ ст. призвів до проголошення незалежності України і створення власної самостійної держави.

Від 2014 року уособленням захисників України стали Герої Небесної Сотні, вірні присязі військові з анексованого Кримського півострова, учасники Антитерористичної операції та Операції Об'єднаних Сил на Сході України. Українські воїни та добровольці зруйнували міф про непереможність російської армії. Звитяга українського вояцтва під час російсько-української війни дала країні нових героїв — чоловіків та жінок української армії і силових структур, що воюють на Сході.

Спланована збройна агресія Росії проти України розпочалася 20 лютого 2014 року з військової операції Збройних Сил РФ із захоплення частини території України – Кримського півострова. Незаконна окупація АР Крим та м. Севастополь стала лише першим кроком РФ, спрямованим на підірив незалежності і суверенітету України. Наступним етапом російської агресії стала спроба дестабілізувати ситуацію у східних та південних регіонах України з метою утворення на цій території квазідержави «Новоросія». Повній реалізації цих планів вдалося перешкодити, але російські регулярні війська та керовані РФ НЗФ окупували окремі райони Донецької та Луганської областей України.

У результаті збройної агресії Росії проти України загинули більше 9900 осіб, близько 23450 було поранено (за даними ООН). Близько 1 млн. 584 тис. мешканців Криму та Донбасу були змушені покинути свої домівки як внутрішньо переміщені особи.

На окупованих територіях панує страх та терор, окупаційна влада діє репресивними методами і залякуваннями, системно і масово порушує права людини і свободи. Економіка Донбасу повністю зруйнована.

Активну фазу збройної агресії Росії проти України вдалося зупинити завдяки мужності українського народу, який став на захист своєї Батьківщини у складі Збройних Сил України, Національної гвардії України та інших оборонних та правоохоронних органів, а також добровольчих підрозділів.

2 липня 2020 року, під час Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ, начальник Головного управління міжнародного співробітництва і верифікації ЗСУ генерал-лейтенант Леонід Голопатюк повідомив, скільки українських військовослужбовців уже загинули на Донбасі внаслідок збройного конфлікту, розв'язаного Росією:

“Захищаючи свою незалежність і територіальну цілісність у протистоянні російській агресії, моя країна змушена платити жахливу ціну. Внаслідок збройного конфлікту, розв'язаного Росією, вже загинуло 3094 та поранено майже 12 тисяч захисників України”.

Історична довідка

Воїни Русі-України, лицарі Костянтина Острозького, козаки Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького та Івана Мазепи, воїни Дієвої Армії Української Народної Республіки та

Галицької Армії Західноукраїнської Народної Республіки, воїни Антигітлерівської коаліції часів Другої світової війни, воїни Української Повстанської Армії протягом століть мужньо билися із ворогами України у тисячах битв та боїв, здобували героїчні перемоги і віддавали свої життя за українську землю.

Український народ завжди з шаною ставився до своїх героїв і мав свою традицію їх поховання і вшанування їхньої пам'яті. На великих просторах України в кожному регіоні були свої особливості поховань і проведення

тризни, створювалися свої звичаї вшанування загиблих захисників українського народу та країни.

Вперше на державному рівні темою вшанування пам'яті полеглих захисників України почали опікуватись урядові установи Української Народної Республіки. Всі спроби закласти підвалини такої політики на українських землях (1917 – 1920), наприклад, спорудити на честь Героїв Крут окремий монумент у Києві, зазнавали невдачі. Через постійну загрозу самому існуванню незалежної України, до питання обліку поховань українських воїнів та до увічнення їхніх подвигів повернулись лише після 1920 року – на західних українських землях та в еміграції.

Так, у 1920 році, стараннями генерала Марка Безручка та групи українських старшин у Варшаві було засновано Українське військово-історичне товариство (УВіТ), що розпочало збір матеріалів з історії Визвольних змагань. Міністерство сповідань та особисто Іван Огієнко розробили проєкт «Синодика Славних Лицарів Українських» – спеціальних пом'яників для українських православних парафій на Західній Україні та в еміграції, в яких були записані короткі відомості про полеглих козаків та старшин Армії УНР.

Протягом 1920-х років на сторінках українських видань регулярно з'являлися публікації на тему збереження українських військових цвинтарів та окремих могил, в яких, зокрема, наголошувалося про необхідність встановлення більш довговічних надгробних пам'ятників на могилах героїв, а також меморіальних табличок на надгробних хрестах. У 1921 році львівська друкарня «Діло» видала брошуру сотника Армії УНР Михайла Обідного «В обороні могил полеглих лицарів». Брошура стала першою серйозною працею на тему увічнення пам'яті полеглих українських героїв.

Полтавець Михайло Обідний вперше запропонував запровадити єдиний день вшанування полеглих захисників України – 22 травня («на Святого Миколая»). Ця пропозиція прозвучала ще задовго до появи Свята Героїв. Цей день він запропонував назвати «Днем полеглих».

У березні 1927 року у Львові виникає Українське товариство охорони воєнних могил (ТОВМ), яке діяло протягом міжвоєнного періоду (1927-1939 рр.) на території всієї Галичини та навіть за її межами.

Діяльність Українського військово-історичного товариства, Товариства охорони воєнних могил, праця сотника Армії УНР Михайла Обідного є не лише прикладом для роботи сучасних державних інституцій, – їх доробок став фундаментом для формування державної політики у сфері увічнення пам'яті та героїзації загиблих захисників України.

Історія циклічна, і боротьба з колоніальною державою вже тягнеться віками. Орша, Конотоп, Крути, Вапнярка, Гурби, Савур-Могила, Донецький аеропорт, Дебальцево – у цих та сотнях інших боїв українське вояцтво самовіддано, не шкодуючи себе та знищуючи ворогів, боронило Україну від одного і того ж агресора. Спливають століття, але ворог України – той самий: Московія, Російська імперія, Радянська Росія, Російська Федерація.

Окремою сторінкою цієї споконвічної боротьби та незламності стали бої із російським агресором наприкінці літа 2014 року. Їх трагічним та героїчним символом, але водночас і прикладом нездоланності воїнського духу українців став Іловайськ, де українські воїни – військовослужбовці та добровольці – опинилися сам на сам із підступним та нещадним ворогом. Саме там, у полях соняхів, знову проявився генетичний код української нації – нації героїв. Під пекучим сонцем, з Україною в серці, згадавши звитягу пращурів, українці з гаслом «Свобода або смерть!» билися до останнього, гинули, але перемагали ворога своєю стійкістю і непохитністю, навіть коли потрапляли в полон.

Станом на 25 серпня 2014 року російські регулярні війська, сепаратистські та іноземні добровольчі терористичні формування здійснили стратегічне оточення українських військ, які знаходились у цьому районі (батальйони МВС України «Дніпро-1», «Миротворець», «Світязь», «Херсон», «Івано-Франківськ», Нацгвардії «Донбас» і сили сектору «Б»). Українське командування розраховувало деблокувати оточені війська за допомогою

наявних і досить численних резервів. Але частини, призначені для деблокування, склалися переважно з нещодавно мобілізованих людей, які не мали уявлення про бойові умови, в які потраплять, і були психологічно не готові до них.

Очільник Російської Федерації, граючи роль миротворця, 27 серпня 2014 року пообіцяв відкрити для українських підрозділів гуманітарний («зелений») коридор, яким би вони могли вийти з оточення. Насправді путінський «зелений коридор» став для наших військових справжньою дорогою смерті.

За офіційними даними, під час Іловайської операції (7-29 серпня 2014 року) і подальшого розстрілу в так званому «зеленому коридорі» 366 українських воїнів загинуло, 429 – отримали поранення різного ступеню тяжкості, 128 потрапили в полон, 42 вважаються зниклими безвісти.

Загибель або поранення українських військовослужбовців та добровольців викликають у нас біль і справедливу ненависть до окупанта. Але навіть в праведному гніві маємо єднатися в прагненні до перемоги над ворогом, вміти протистояти ворожій пропаганді і не втрачати тверезого погляду на події минулого.

На підтримку ініціатив громадськості та з метою гідного вшанування пам'яті військовослужбовців і учасників добровольчих формувань, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, увічнення їх героїзму, зміцнення патріотичного духу у суспільстві Президент України підписав Указ «Про День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України» від 23.08.2019 року No 621, встановивши День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України – пам'ятну дату, яка щорічно відзначається 29 серпня.

*Використання соняха як символу Дня пам'яті захисників України,
які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну
цілісність України*

Відзначення Дня пам'яті захисників України саме 29 серпня обрано не випадково, бо саме в цей день 2014 року, в ході російсько-української війни та Іловайської операції відбувся потужний прорив української групи військ з російського оточення, де проявився масовий героїзм добровольців і військових, та загинула найбільша кількість українських воїнів. Ті трагічні події російсько-української війни розгорталися на сході України, саме на полях соняхів, які вже поспіли. І саме під цими соняхами сотні захисників України в боротьбі з ворогом поклали своє життя на вівтар свободи та незалежності нашої країни. Саме тому сонях повинен бути тим символом Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Адже Україна для кожного із загиблих воїнів це є сонце в його душі, яке зігрівало і надихало захищати свій дім. Тому сонях пам'яті – це не просто символ історичної мужності українських воїнів, це символ життя України. З чорним, як українська земля, зернятком, що обов'язково проросте, бо українці і далі будуть відроджуватися, скільки б не намагалися їх знищити.